

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mustafa Necmi İLHAN¹

Asiye UĞRAŞ DİKMEN²

Nihan AK³

ÖZET

Bu çalışmada Ankara'da bazı sağlık kurumlarına başvuran 18 yaş üstü bireylerin toplumsal cinsiyet algısının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kesitsel çalışma Ankara'da bazı aile sağlığı merkezlerine başvuran 1372 18 yaş üstü kişi yürütülmüştür. Anket formu yüzyüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. İstatistiksel analizde Ki-kare, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Veriler ortanca(min,maks) ve frekans dağılımı şeklinde sunulmuştur. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0.05$ kabul edilmiştir. Katılımcıların %56,4'ü kadın, %68,6'ı evlidir. Cinsiyete göre ölçek puanı kadınlarda erkeklere göre anlamlı derecede daha yüksektir. Kadınlarda ölçek puanı ortancası 98,0 (33,0-125,0), erkeklerde ise 82,0(25,0-125,0) bulunmuştur. Cinsiyet eşitsizliği ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Toplumsal cinsiyet algısının beklenen düzeyde olmadığı görülmektedir ve daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Erkek, Kadın, Kimlik, Toplumsal Cinsiyet Roller

EVALUATION OF THE GENDER PERCEPTION

ABSTRACT

In this study, it was aimed to evaluate the gender perception of individuals aged over 18 who apply to some primary health care centers in Ankara. In this cross-sectional study, 1372 people aged 18 years or older who were referred to some family health centers in Ankara were administered. Questionnaire form was applied by face-to-face method. Chi-square, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests were used in the statistical analysis. The data were presented as median (min, max) and frequency distribution. Statistical significance was accepted as $p < 0.05$. 56,4% of the participants were women and 68,6% were married. The scale score according to the census was significantly higher in women than in men In the wards, the scale score was found to be 98,0 (33,0-125,0), and for males it was 82,0 (25,0-125,0). Gender inequality is a serious public health problem. The number of scientific researches about gender inequality should be increased all over the country.

¹ Prof.Dr., Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, mnilhan@gazi.edu.tr

² Öğr.Gör., Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

³ Arş.Gör., Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, nihan.onuk@hotmail.com

Keywords: Sex, Men, Women, Identity, Gender Roles

GİRİŞ

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet birbiri ile ilişkili fakat birbirinden farklı iki kavramdır. Bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri cinsiyet (sex) olarak tanımlanmaktadır (Bekleviç Çelik, 2013). Bu özellikler kadın ve erkek arasında bir eşitsizlik değil cinsiyet farkı yaratmaktadır (Özcan, 2012). Cinsiyet dişi ve erkeği ifade eden bir sözcüktür (Zorlu, 2011). Toplumsal cinsiyet (gender) ise kadın ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rol ve sorumlulukları şeklinde ifade edilmektedir (Bekleviç Çelik, 2013). Toplumsal cinsiyet toplumun biyolojik özellikleri ile kadın ve erkeği nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmasını beklediği ile ilgili değil, toplumun kültürü ile kadın ve erkeği nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranılmasını beklediği ile ilgili bir kavramdır (Bekleviç Çelik, 2013; Özcan, 2012). Toplumsal cinsiyetin kadın ve erkeğe yüklediği rol ve sorumluluklara göre kadın; ev işlerini yapmalı, çocuklarla ilgilenmeli, erkeğe göre ikinci planda kalan işlerle ilgilenmeli, erkek ise daha ön planda olan işlerle ilgilenmeli, para kazanmalı, evine bakmalı, eşine ve çocuklarına sözünü geçirebilmeli yani aile reisi olabilmelidir (Zorlu, 2011; Kansu, 2015).

Tüm toplumlarda toplumsal cinsiyete dayalı kalıplar nedeniyle kadınlar eğitim, sağlığa erişim, gelir dağılımı, siyasete katılım, çalışma koşulları gibi birçok konuda sorunlar yaşamakta ve haksızlığa uğramaktadır. 2015 yılı cinsiyet ayrımı verilerine göre Dünya’da 145 ülke arasında sıralamaya bakıldığında cinsiyet eşitliği açısından en iyi İzlanda, Norveç, Finlandiya ve İsveç iken Yemen ve Pakistan gibi ülkelerde cinsiyet eşitliği açısından sorun olduğu göze çarpmaktadır (WEF, 2015).

UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) 2015 İnsani Gelişme Raporu’na göre kadınlar küresel olarak çalışma yaşamında erkeklerden %24 daha az kazanmakta ve idari pozisyonlarda erkeklere kıyasla %25 daha az bulunmaktadır. Çalışma yaşamında işlerin %32’nde kadınlar üst düzey yönetim pozisyonlarında yer alamamakta ve ulusal parlamentolarda yalnızca %22 sıklıkta milletvekili seçilebilmektedirler (UNDP, 2015).

Türkiye ise 2015 yılı cinsiyet ayrımı verilerine göre 145 ülke arasında 130. ülke olarak yer almaktadır (WEF, 2015). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2013 verilerine göre kadınlar çalışmama nedenlerini; %22’si ev kadını olmak, %19’u çocuk bakmak, %15’i ise eşlerinin ya da ailelerinin çalışmalarına izin vermemeleri şeklinde ifade etmişlerdir. Çalışmama nedenini ev kadınlığı olarak ifade edenlerin sıklığı kırsal alanlarda ve Doğu bölgesinde daha yüksek iken, eğitim ve refah düzeyinin artması ile bu durum azalmaktadır (TNSA, 2013).

Toplumun kadın ve erkeğe biçtiği roller nedeniyle eğitim, çalışma yaşamı, siyasete katılım, gelir dağılımı ve toplumsal konum gibi birçok konuda kadının aleyhine ayrımcılık olduğu görülmektedir. Tüm bu farklılıklar kadın ve erkeğin sağlık hizmetlerinden yararlanmasında da karşımıza çıkmaktadır. Kadınların ve erkeklerin toplumsal yaşamda eşit haklara sahip olabilmeleri, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin doğurduğu sorunların azaltılabilmesi ve toplumda farkındalığın arttırılabilmesi için hükümetlerin, sivil toplum kuruluşlarının, medyanın, başta akademisyenler olmak üzere eğitimin her aşamasındaki eğitimcilerin ve tüm sağlık çalışanlarının en önemlisi toplumun ilk başvuru noktası olan birinci basamak sağlık kuruluşunda çalışan tüm sağlık personelinin güçlerini birleştirerek çalışmalarını gerekmektedir. Kadın ve erkek arasındaki eşitliğin Türkiye’de istenen düzeyde olmadığı görülmektedir, bu durumun yarattığı olumsuzlukların azaltılabilmesi için daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Bu araştırmada Türkiye’nin başkenti Ankara’da bazı aile sağlığı merkezlerine başvuran 18 yaş üstü kişilerin toplumsal cinsiyet algısının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırma Türkiye’nin başkentinde Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim dalı’nın sağlık eğitim araştırma bölgelerinde bulunan aile sağlığı merkezlerinde 28 Kasım-2 Aralık 2016 tarihleri arasında yapılmıştır. Aile sağlığı merkezlerine bir hafta önce başvuran kişi sayısı 2895 olarak tespit edilmiştir. Araştırmanın evrenini bu sağlık kurumlarına bir hafta önce başvuran 18 yaş üstü 2895 kişi oluşturmaktadır. 2895 kişilik evrenden %50 bilinmeyen sıklık alınarak %2 sapma ve %95 güven aralığında 1313 kişiye ulaşılması hedeflenmiş ve 1372 kişiye ulaşılmıştır. Örneklem yöntemi olarak sistematik örneklem kullanılmıştır.

Bu çalışma kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırmada veri kaynağı olarak araştırma ekibince geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Ankette 25 önerme içeren ‘Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği’ yer almaktadır. 2013 yılında geçerliliği ve güvenilirliği yapılmış olan ölçekten alınacak puan 25-125 aralığında olup, puan arttıkça toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde artmaktadır (Altınova ve Duyan, 2013).

Anketler beş gün süreyle ve yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmıştır. Bir anketin uygulama süresi ortalama 6 dakikadır. Araştırma verileri SPSS 15,0 istatistik paket programına girilerek analiz gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler ortalama(\pm)standart sapma, ortanca (min; maks), frekans dağılımı ve yüzde olarak sunulmuştur. İstatistiksel yöntem olarak non-parametrik testlerden Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Katılımcıların %30,8'i 18-29 yaş aralığında, %56,4'ü kadın, %68,6'ı evli, %48,0'ı resmi nikah ve imam nikahlı, %46,4'ü yüksekokul-üniversite mezunu, %27,8'inin aylık toplam hane halkı geliri 4500 TL'den fazladır. Araştırmaya katılanların %59,4'ünün doğum yeri şehirdir, %70,6'sı üçten az çocuğa sahip, %46,9'unun hanede yaşayan kişi sayısı dörtten azdır. (çizelge-1)

Çizelge 1. Araştırmaya katılan bireylerin bazı tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı, Ankara, 2016

	Sayı	(%)*
Yaş Grupları (n=1372)		
18-29 yaş	423	30,8
30-39 yaş	302	22,0
40-49 yaş	287	20,9
50-59 yaş	214	15,7
60 yaş ve üstü	146	10,6
Cinsiyet (n=1370)		
Kadın	773	56,4
Erkek	597	43,6
Medeni Durum (n=1371)		
Evli	941	68,6
Bekâr	430	31,4
Evlilik Durumu(n=1010)		
Resmi nikâh ve imam nikâhı	485	48,0
Resmi nikâh	442	43,7
Nikâhsız	73	7,2
İmam nikâhı	10	1,1
Öğrenim Durumu(n=1369)		
Okuryazar değil	19	1,3
Sadece okuryazar	19	1,4
İlkokul mezunu	150	11,0
Ortaokul mezunu	131	9,6
Lise mezunu	415	30,3
Yüksekokul-Üniversite mezunu	635	46,4

Aylık Toplam Hane Halkı Geliri(n=1368)		
1500 TL ya da daha az	224	16,4
1501-3000 TL arası	403	29,5
3001-4500 TL arası	360	26,3
4500 TL'den fazla	381	27,8
Doğum Yeri(n=1372)		
Şehir	815	59,4
İlçe	434	31,6
Köy	123	9,0
Halen Yaşayan Çocuk Sayısı (n=1175)		
Üçten az	829	70,6
Üç ve üstü	346	29,4
Hanede Yaşayan Kişi Sayısı(n=1366)		
Dörtten az	641	46,9
Dört ve üstü	725	53,1

*Sütun yüzdesi

Katılımcılardan 'evlilik kadının çalışmasına engel olmaz' önermesine kadınların %80,5'i, erkeklerin %70,7'si katılmaktadır. 'Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır' önermesine kadınların %73,4'ü, erkeklerin ise %71,4'ü katılmadıklarını belirtmişlerdir. 'Çalışan kadında çocuklarına yeterince zaman ayırabilir' önermesine kadınların %67,4'ü, erkeklerin ise %52,7'si katılmaktadır. 'Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır' önermesine kadınların %73,2'si, erkeklerin ise %63,5'i katılmadıklarını belirtmişlerdir. 'Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir' önermesine kadınların %82,7'si, erkeklerin ise %74,0'ı katılmaktadır. 'Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır' önermesine kadınların %84,4'ü, erkeklerin ise %75,5'i katılmadıklarını belirtmişlerdir. 'Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına engel olmaz' önermesine kadınların %59,7'si, erkeklerin ise %45,7'si katılmaktadır. 'Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır' önermesine kadınların %72,3'ü, erkeklerin ise %56,6'sı katılmaktadır.

Çizelge 2. Araştırmaya katılan bireylerin toplumsal cinsiyet algısı ölçeği ifadelerine katılma durumlarının dağılımı, Ankara, 2016

	KADIN		ERKEK	
	(%)*		(%)*	
	Katılmıyor	Katılıyor	Katılmıyor	Katılıyor
Evlilik kadının çalışmasına engel olmaz(n=771)(n=597)	19,5	80,5	29,3	70,7
Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır. (n=772)(n=597)	73,4	26,6	71,4	28,6
Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir. (n=772)(n=596)	32,6	67,4	47,3	52,7
Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır. (n=772)(n=595)	73,2	26,8	63,5	36,5
Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir. (n=767)(n=597)	17,3	82,7	26,0	74,0
Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır. (n=769)(n=595)	84,4	15,6	75,5	24,5
Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına engel olmaz. (n=770)(n=597)	40,3	59,7	54,3	45,7
Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır. (n=770)(n=596)	27,7	72,3	43,4	56,6
Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır. (n=770)(n=597)	34,2	65,8	24,5	75,5

Kocası izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.(n=770) (n=595)	64,8	35,2	45,4	54,6
Kadınlar yönetici olabilir.(n=770)(n=597)	15,7	84,3	24,8	75,2
Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir. (n=768)(n=596)	71,5	28,5	63,9	36,1
Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.(n=769) (n=596)	45,6	54,4	62,9	37,1
Erkekler de çamaşır, bulaşık gibi ev işlerinin yapmalıdır.(n=771) (n=595)	24,8	75,2	42,0	58,0
Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.(n=772)(n=597)	60,6	39,4	45,7	54,3

*Satır yüzdesi

‘Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır’ önermesine kadınların %65,8’i, erkeklerin ise %75,5’i katılmaktadır. ‘Kocası izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır’ önermesine kadınların %64,8’i, erkeklerin ise %45,4’ü katılmadıklarını belirtmişlerdir. ‘Kadınlar yönetici olabilir’ önermesine kadınların %84,3’ü, erkeklerin ise %75,2’si katılmaktadır. ‘Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir’ önermesine kadınların %71,5’i, erkeklerin ise %63,9’u katılmadıklarını belirtmişlerdir. ‘Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur’ önermesine kadınların %45,6’sı, erkeklerin ise %62,9’u katılmadıklarını belirtmişlerdir. ‘Erkekler de çamaşır, bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır’ önermesine kadınların %75,2’si, erkeklerin ise %58,0’ katılmaktadır. ‘Kocasız kadın sahipsiz eve benzer’ önermesine kadınların %60,6’sı, erkeklerin ise 45,7’si katılmadıklarını belirtmişlerdir. (çizelge-2)

‘Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır’ önermesine kadınların % 42,8’i, erkeklerin ise % 54,8’i katılmaktadır. ‘Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler(kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır’ önermesine kadınların %77,1’, erkeklerin ise %68,7’si katılmadıklarını belirtmiştir. ‘Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir’ önermesine kadınların %64,7’si, erkeklerin ise 50,7’si katılmadıklarını belirtmiştir. ‘Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır’ önermesine kadınların %73,1’i, erkeklerin ise %62,9’u katılmadıklarını

belirtmişlerdir. ‘Erkek her zaman evin reisi olmalıdır’ önermesine kadınların %65,0’ı, erkeklerin ise %44,2’si katılmadıklarını belirtmişlerdir. ‘Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır’ önermesine kadınların %71,2’si, erkeklerin ise %45,8’i katılmadıklarını belirtmişlerdir. ‘Kız çocuklarına da erkek çocukları kadar özgürlük verilmelidir’ önermesine kadınların %79,2’si, erkeklerin ise %71,2’si katılmaktadır. ‘Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir’ önermesine kadınların %71,2’si, erkeklerin ise %52,5’i katılmaktadır. ‘Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır’ önermesine kadınların %46,0’ı, erkeklerin ise %50,9’ı katılmaktadır. ‘Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir’ önermesine kadınların %70,0’ı, erkeklerin ise %50,4’ü katılmadıklarını belirtmişlerdir.(çizelge-2 DEVAM)

Çizelge 2. Araştırmaya katılan bireylerin toplumsal cinsiyet algısı ölçeği ifadelerine katılma durumlarının dağılımı, Ankara, 2016(DEVAM)

	KADIN		ERKEK	
	(%)*		(%)*	
	Katılmıyor	Katılıyor	Katılmıyor	Katılıyor
Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.(n=768) (n=595)	57,2	42,8	45,2	54,8
Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler(kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.(n=772) (n=597)	77,1	22,9	68,7	31,3
Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.(n=771) (n=597)	64,7	35,3	50,7	49,3
Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.(n=769) (n=596)	73,1	26,9	62,9	37,1

Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.(n=771) (n=597)	65,0	35,0	44,2	55,8
Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.(n=772)(n=596)	71,2	28,8	45,8	54,2
Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.(n=770) (n=597)	20,8	79,2	28,8	71,2
Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.(n=771) (n=597)	28,8	71,2	47,5	52,5
Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.(n=772)(n=597)	54,0	46,0	49,1	50,9
Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.(n=772) (n=597)	70,0	30,0	50,4	49,6

*Satır yüzdesi

Katılımcılarda cinsiyete göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanları kadınlarda anlamlı derecede yüksektir, kadınlarda toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puan ortancası 98(33,0-125,0),erkeklerde ise 82,0(28,0-125,0)'tır, istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). (çizelge-3)

Çizelge 3. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanlarının değişimi, Ankara, 2016

	TCAÖ Puan
	Ortanca(Min-Maks)
Cinsiyet (n=1323)	
Erkek	82,0(28,0-125,0)
Kadın	98,0(33,0-125,0)
Toplam	90,0(28,0-125,0)
p<0,001	

Kadınlarda yaş grupları ve medeni duruma göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanlarının ortancası istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Hem kadınlarda hem erkeklerde doğum yeri, öğrenim durumu, aylık toplam hane halkı geliri, halen yaşayan çocuk sayısı ve hanede yaşayan kişi sayısına göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanlarının ortancası istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). (çizelge-4)

Çizelge 4. Araştırmaya katılan bireylerin bazı tanımlayıcı özelliklerine göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanlarının değişimi, Ankara, 2016

	Kadın TCAÖ Puan Ortanca (Min-Maks)	Erkek TCAÖ Puan Ortanca (Min-Maks)
Yaş Grubu (n=740)(n=583)		
18-29 yaş	101,0(44,0-125,0)	83,0(28,0-125,0)
30-39 yaş	101,0(44,0-125,0)	82,0(34,0-123,0)
40-49 yaş	96,0(34,0-125,0)	82,0(35,0-125,0)
50-59 yaş	95,5(40,0-125,0)	75,0(29,0-124,0)
60 ve üstü	81,0(33,0-124,0)	88,0(32,0-121,0)
	p<0,001	p=0,092
Medeni Durum (n=740)(n=582)		
Evli	96,0(33,0-125,0)	82,0(30,0-125,0)
Bekâr	105,0(37,0-125,0)	83,0(28,0-125,0)
	p<0,001	p=0,474
Doğum Yeri		

(n=740)(n=583)		
Şehir	102,0(37,0-125,0)	85,0(29,0-125,0)
İlçe	94,0(40,0-125,0)	80,0(28,0-125,0)
Köy	76,5(33,0-123,0)	75,0(30,0-108,0)
	p<0,001	p=0,001
Öğrenim Durumu		
(n=739) (n=581)		
Okuryazar değil	73,0(37,0-110,0)	73,0(73,0-73,0)
Sadece okuryazar	60,5(33,0-119,0)	54,0(38,0-84,0)
İlkokul mezunu	79,0(34,0-122,0)	72,0(30,0-114,0)
Ortaokul mezunu	74,5(40,0-125,0)	70,5(29,0-123,0)
Lise mezunu	98,0(37,0-125,0)	76,0(28,0-122,0)
Yüksekokul-üniversite mezunu	107,0(44,0-125,0)	88,0(36,0-125,0)
	p<0,001	p<0,001
Aylık Toplam Hane		
Halkı Geliri		
(n=737)(n=582)		
1500 TL ya da daha az	83,0(37,0-122,0)	73,0(29,0-125,0)
1501-3000 TL	86,5(33,0-125,0)	76,0(28,0-124,0)
3001-4500 TL	101,0(48,0-125,0)	82,0(34,0-125,0)
4501 TL ve üstü	106,0(44,0-125,0)	92,0(35,0-125,0)
	p<0,001	p<0,001
Halen Yaşayan Çocuk Sayısı		
(n=658)(n=475)		
Üçten az	102,0(36,0-125,0)	87,0(28,0-125,0)
Üç ve üstü	76,0(33,0-125,0)	73,0(29,0-121,0)
	p<0,001	p<0,001
Hanede Yaşayan Kişi Sayısı		
(n=738)(n=580)		
Dörtten az	102,0(33,0-125,0)	85,0(28,0-125,0)
Dört ve üstü	92,0(34,0-125,0)	81,0(29,0-123,0)
	p<0,001	p=0,002

Araştırmaya katılan her iki cinsiyetin yaklaşık yarısı kadının kocasından yaş olarak daha küçük olması gerektiğini belirtmiştir. 2013 yılında Nevşehir’de bir üniversitede yapılan çalışmada katılımcıların onda dördü evlilikte erkeğin yaşının kadından büyük olması gerektiğini belirtmiştir. İki çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir, bu durum her iki çalışmanın yapıldığı bölgelerin yakın olması ve toplumsal açıdan benzer olmaları ile açıklanabilir. Ayrıca bu durum cinsiyetler arasındaki hiyerarşiye toplumsal cinsiyet çerçevesinde bakıldığında toplumda erkeğin bir adım önde olması gerektiği düşüncesinin bir göstergesi olabilir (Kahraman vd., 2014).

Kadınların yaklaşık beşte biri, erkeklerin ise yarısından fazlası kocası izin vermiyorsa kadının çalışmaması gerektiğini belirtmiştir. 2004 yılında Ankara’da bir üniversitede yapılan çalışmada benzer şekilde erkeklerin neredeyse yarısı kadının kocasından izin almadan çalışmaması gerektiğini ifade etmiştir (Yılmaz Vefikuluçay vd., 2009). Bu durum kadının çalışma hayatındaki varlığının erkekler tarafından kabul edilmediğini ve kadının çalışmak ve üretmek için kocasından izin alması gibi geleneksel düşüncelerin hala hâkim olduğunu göstermektedir.

Hem kadın hem erkek katılımcıların yaklaşık onda üçü kadının sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışması gerektiğini belirtmiştir. 2004 yılında Kars’ta yapılan bir çalışmada erkeklerin yaklaşık yarısı, kadınların ise onda üçü kocası zengin ise kadının çalışmasına gerek yoktur şeklinde ifade etmiştir (Vefikuluçay vd., 2007). Bu iki çalışmadaki sonuca göre toplumun büyük bir kesimi kadının çalışmasını sadece maddi bir kaynak olarak görmekte ve kadın için ruhsal, sosyal ve toplumsal açıdan önemini göz ardı etmektedir. Aslında bu durum toplum içinde ‘eve ekmek getiren aile reisi’ figürünün erkek olması gerektiği durumunu onaylar niteliktedir.

Bu çalışmada kadınların yarısından fazlası, erkeklerin ise dörtte üçü kadınların her zaman erkekler tarafından korunması gerektiğini belirtmiştir. 2013 yılında Nevşehir’de yapılan bir çalışmada katılımcıların yarısından fazlası toplumsal düzen açısından kadının erkek tarafından sahiplenilmesinde yarar olduğunu belirtmiştir (Kahraman vd., 2014). Sahiplenme ve koruma kavramını bir iktidar ilişkisi çerçevesinde ele alacak olursak, her iki çalışma da erkeğin kadın üzerindeki iktidarına işaret eden sonuçlar göstermektedir.

Kadınların dörtte üçünden fazlası, erkeklerin ise neredeyse dörtte üçü kadın siyasetçilerin de başarılı olabileceğini belirtmiştir. 2004 yılında Ankara’da üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada benzer şekilde erkek öğrencilerin dörtte biri, kız öğrencilerin ise onda birinden az bir kısmı siyaset erkek işidir önermesine katılmıştır (Yılmaz Vefikuluçay vd., 2009). Söz konusu çalışmalarda erkek egemen toplumsal yapının tersine kadının siyasette var

olmasının önemli olduğu yönünde kıymetli sonuçlar çıkmıştır. Bu noktada irdelenmesi gereken ise; kadının siyaset kurumunda “kadın kimliği ile ön plana çıktığı mı”, yoksa erkek egemen sistemin sürdürülmesine katkıda bulunan bir araç mı olduğudur.

Cinsiyete göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanları kadınlarda daha yüksek olmak üzere fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Benzer şekilde Ankara’da yapılan başka bir çalışmada da kadınlarda daha yüksek olmak üzere cinsiyete göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (Altuntaş ve Altınova, 2015). Her iki çalışmada da kadınların toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin daha yüksek olması toplumsal cinsiyete bağlı sorunlarla sıkça karşılaşmaları nedeni ile bu konuda farkındalıklarının yüksek olması ile açıklanabilir.

Bu çalışmada kadınlar arasında bakıldığında yaş arttıkça ve evli olanlarda toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanları düşmekte ve bu durum istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Bu durum evli olan kadınların toplumun dayattığı rol ve sorumlulukları kabullenmiş olması ile yaş arttıkça da eğitim durumunun düşmesi nedeniyle geleneksel düşüncelerin hâkim olması ile açıklanabilir.

Aylık toplam hane halkı gelirine göre toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanları gelir düzeyi yüksek olan grupta daha yüksek olmak üzere istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Benzer şekilde Ankara’da yapılan başka bir çalışmada da gelir düzeyi ile toplumsal cinsiyet algı düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Altuntaş ve Altınova, 2015). Her iki çalışmada da sonuçların benzer olması gelir düzeyinin yüksek olmasının eğitim durumu ile ilişkili olması ile ve buna bağlı olarak kişilerin kadın erkek ilişkilerine daha eşitlikçi bakmaları ve toplumsal cinsiyet algılarının daha yüksek olması şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ

Toplumda özellikle de erkeklerde toplumsal cinsiyet algısının beklenen düzeyde olmadığı görülmektedir. Toplumsal cinsiyetin yarattığı eşitsizlikler önemli bir halk sağlığı sorunudur ve bu eşitsizliklerin iyileştirilmesi uzun bir süreçtir. Toplumsal açıdan ayrımcılığa uğrayan kadınlar eğitim, siyaset, iş yaşamı gibi alanlarda desteklenmelidir. Kadın ve erkek arasındaki cinsiyet uçurumu ortadan kaldırılmalıdır. Ulusal ve uluslar arası platformda hükümetler, eğitimciler, sivil toplum kuruluşları, medya ve sağlık çalışanları güçlerini birleştirmelidir. Toplumda farkındalığın artması için yapılan çalışmaların sayısı arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Altınova, H.H. ve Duyan, V. (2013). "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24: 2: 9-22.

Altuntaş, O. ve Altınova, H.H. (2015). "Toplumsal Cinsiyet Algısı ile Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10: 6: 83-100.

Bekleviç Çelik, A. (2013). *Bir Üniversite Hastanesi Araştırma Görevlilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet Rollerini Algısının Değerlendirilmesi*, Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2013). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2013 Raporu*. Ankara.

Kahraman, L.; Kahraman, A.B.; Ozansoy, N.; Akıllı, H.; Kekillioğlu, A. ve Özcan, A. (2014). "Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Algısı Araştırması", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9: 2: 811-831.

Kansu, A. (2015). *Sağlık Çalışanlarına Göre Toplumsal Cinsiyet (Nazilli Devlet Hastanesi Örneği)*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Özcan, A. (2012). *Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarına Etkisi*, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Kayseri.

United Nations Development Programme (2015). *İnsani Gelişme Raporu Özeti 2015*. Vefikuluçay, D.; Zeyneloğlu, S.; Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). "Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları", *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 26-38.

World Economic Forum (2015). *The Global Gender Gap Report 2015*. Geneva (Switzerland).

Yılmaz Vefikuluçay, D.; Zeyneloğlu, S.; Kocaöz, S.; Kısa, S.; Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6: 1: 775-792.

Zorlu, R. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Olgusunun Farklı Eğitim Düzeyindeki Hemşireler Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.